

Geen werk voor watjes

Een evaluatieonderzoek naar de inzet van straatcoaches in Den Bosch

Bureau **Beke**

Geen werk voor watjes

Een evaluatieonderzoek naar de inzet van straatcoaches in Den Bosch

Anton van Wijk

m.m.v.

Bo Bremmers

Tom van Ham

Nathanja Kerhof

Antoon Smulders

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Opzet en uitvoering van het onderzoek	5
2.1	Analyse registraties PPS	5
2.2	Analyse registraties politie	5
2.3	Korte vragenlijst wijkprofessionals	5
2.4	Interviews	6
2.5	Wijkonderzoek	6
3.	Resultaten	8
3.1	Activiteiten straatcoaches	8
3.2	Uitgangspunten	13
3.3	Effecten	15
3.4	Samenwerking	19
4.	Conclusies en aanbevelingen	23
4.1	Conclusies	23
4.2	Aanbevelingen	25
	Bijlage 1: Politiegegevens	
	Bijlage 2: Vragenlijst voor professionals	
	Bijlage 3: Vragenlijst wijkbewoners	

1. Inleiding

De gemeente 's-Hertogenbosch heeft als doel de kansen van Marokkaanse jongeren op een goede toekomst te vergroten, maar ook steviger te handhaven waar nodig. Het gaat met andere woorden om grenzen stellen en perspectief bieden. Daar blijkt extra inzet voor nodig. Zo is er een project met gezinscoaches gestart en worden er sinds een klein jaar in de wijken Hambaken, West en Oost straatcoaches ingezet. In totaal zijn 6fte straatcoaches samen ongeveer 200 uur per week in de wijken aanwezig om het handhavingsgat tussen de politie enerzijds en de jongerenwerkers en de buurtvaders anderzijds op te vullen. Meer concreet is de volgende doelstelling aan de inzet van de straatcoaches verbonden: 'Het doel van de inzet van straatcoaches is het terugdringen van de overlast en criminaliteit veroorzaakt door met name jongeren.' Het bijzondere aan de Bossche straatcoaches is dat ze zijn geworven uit de wijken waar zij werken en de doelgroep waarop ze worden ingezet. De straatcoaches worden door de gemeente ingehuurd bij PPS Investment Protection B.V. (kortweg PPS). Afspraak is dat PPS periodiek bij de gemeente verslag doet van haar bevindingen en uitgevoerde activiteiten. PPS heeft de straatcoaches opgeleid en verzorgt de dagelijkse aansturing van de straatcoaches; de gemeente bepaalt waar de straatcoaches werkzaam dienen te zijn (informatiegestuurd).

Intermezzo – straatcoaches getypeerd

Straatcoaches leveren een bijdrage aan de openbare orde door het houden van optimaal toezicht in de openbare ruimte. Met name op die plekken waar jongeren samenkomen. Ze spreken jongeren aan op overlastgevend gedrag en bewoners op gedrag en houding. Dit gebeurt veelal in die wijken waar men veelvuldig overlast ervaart door vaak samenscholende jeugd. De bedoeling hiervan is dat problemen worden voorkomen of opgelost voordat ze escaleren. Straatcoaches werken samen en overleggen met de in de wijken aanwezige organisaties die zich ook bezighouden met dergelijke problematiek. PPS heeft een eigen opleidingstraject ontwikkeld, specifiek voor de scholing van straatcoaches. Daarnaast heeft PPS een eigen visie met betrekking tot de effectiviteit van de inzet van straatcoaches welke wezenlijk afwijkt van de tot op heden gehanteerde norm. *Bron: website PPS*

Na bijna een jaar werken met de straatcoaches heeft de gemeente 's-Hertogenbosch Bureau Beke verzocht om de inzet van straatcoaches te evalueren. Voor dit onderzoek zijn vragen geformuleerd die te maken hebben met de activiteiten van de straatcoaches enerzijds en de resultaten van deze inzet anderzijds.

De *onderzoeksvragen* zijn als volgt geformuleerd:

1. Wat is het aantal en de aard van de activiteiten van de straatcoaches, zoals contacten met jongeren, 12-minners, doorverwijzingen en meldingen aan politie en stads-toezicht?
2. Heeft de inzet van straatcoaches het beoogde effect gehad in de ogen van de bewoners, jongeren, ondernemers en professionals?
3. In welke mate hebben de specifieke uitgangspunten van het project - allochtone komaf en afkomstig uit de eigen buurt - een positieve of negatieve bijdrage geleverd?
4. Hoe is de samenwerking (inclusief informatie-uitwisseling) tussen de straatcoaches, wijkprofessionals en gemeente verlopen?
5. Welke aanbevelingen zijn mogelijk om het straatcoachproject te optimaliseren?

Intermezzo – straatcoaches aan het werk

De straatcoaches gaan steeds om 16.00 uur 's middags de straat op - het moment dat de overlast doorgaans begint - en zijn tot laat in de avond aanwezig. Altijd in duo's, in herkenbare zwarte jacks met 'straatcoach' erop. Ook hebben ze witte mountainbikes, waarmee ze snel door brandgangen kunnen fietsen. "Het zijn beslist geen watjes", zegt burgemeester Rombouts. "Ze vullen het gat op tussen burgers, jongerenwerk, politie en toezichthouders. Iedere burger heeft in principe het recht om een andere burger op heterdaad aan te houden. Deze mannen gaan dat ook echt doen." *Bron: website gemeente Den Bosch.*

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

In dit hoofdstuk beschrijven we de opzet en uitvoering van het onderzoek, dat primair een evaluatief karakter heeft. Er zijn verschillende informatiebronnen geraadpleegd die achtereenvolgens in de volgende paragrafen worden toegelicht. Onderhavig onderzoek is een eerste stand van zaken op basis waarvan de direct betrokkenen kunnen beslissen over (de wijze van) continuering van het straatcoachproject.

2.1 Analyse registraties PPS

De straatcoaches houden registraties bij van hun activiteiten op straat. Die kunnen betrekking hebben op het contact hebben met jongeren tot het helpen oversteken van ouden van dagen. PPS verzamelt die registraties ten behoeve van de urenverantwoording aan de gemeente. Wij hebben over de periode maart 2010 tot en met maart 2011 alle registraties (N=832) opgevraagd en geanalyseerd om een beeld te krijgen van de aard en frequentie van de activiteiten in de drie verschillende wijken waar de straatcoaches werken (Oost, West en Hambaken).¹

2.2 Analyse registraties politie

Gegeven het doel van het project - het terugdringen van criminaliteit en overlast - hebben wij aan de politie een overzicht uit het bedrijfsprocessensysteem (BVH) gevraagd van alle registraties in de drie wijken waar de straatcoaches actief zijn.² Daarbij is omwille van inzicht in eventuele trends gekeken naar een periode voordat de coaches werkzaam waren in de wijk en tijdens de projectperiode. De periode waarin registraties van de politie zijn geanalyseerd, loopt derhalve van 2007 tot en met 2010. De volgende incident- en delictcategorieën zijn bekeken.³

- Openlijk geweld tegen personen
- Vernieling auto
- Vernieling aan openbare gebouwen
- Vandalisme/baldadigheid
- Overlast van/door jeugd

2.3 Korte vragenlijst wijkprofessionals

Om de ervaringen van de wijkprofessionals met de straatcoaches inzichtelijk te maken, is in overleg met de gemeente per wijk een lijst van professionals opgesteld die te maken (kunnen) hebben gehad met de straatcoaches. In totaal hebben 29 professio-

---

¹. Uiteraard past hier het voorbehoud dat de analyses betrekking hebben op hetgeen er is geregistreerd door de straatcoaches en PPS. Activiteiten die niet worden geregistreerd, blijven derhalve buiten het overzicht. Dat geldt ook voor de registraties van de politie.

². Zie bijlage 1 voor de afzonderlijke items per jaar en wijk. Met dank aan de politie Den Bosch voor het aanleveren van de gegevens.

³. De keuze voor deze categorieën is aan de ene kant gebaseerd op het doel van het project, namelijk terugdringen van overlast en jeugdcriminaliteit. Aan de andere kant kwamen andere delictcategorieën, bijvoorbeeld inbraak, niet in aanmerking vanwege de overgang van BPS naar BVH waardoor de delictcodes niet goed vergelijkbaar zijn over een langere periode.

nals per email een korte vragenlijst ontvangen.⁴ Na een rappel hebben 20 professionals de gestelde vragen beantwoord. Zie figuur 2.1 voor een overzicht van het aantal verstuurd vragenlijsten (per aangeschreven instantie) en het aantal ontvangen reacties.

Figuur 2.1 – Aantal verstuurd vragenlijsten en ontvangen reacties per instantie

	<i>Vragen verstuurd</i>	<i>Reactie ontvangen</i>
Politie	14	9
Divers	4	3
Gemeente	5	3
Juvans	2	2
Woningcorporatie	4	3
Totaal	29	20

Van de twintig aangeschreven personen die hebben gereageerd, zijn er twee respondenten die aangeven het fenomeen straatcoach wel te kennen, maar daar onvoldoende van af te weten om de vragen te kunnen beantwoorden. De overige achttien respondenten hebben de vragen wel beantwoord.

2.4 Interviews

Met tien sleutelinformanten is een interview gehouden. De geïnterviewden zijn zowel de straatcoaches en de leidinggevenden van PPS als vertegenwoordigers van politie, gemeente en Stichting Divers. In de interviews is onder andere ingegaan op de samenwerking tussen de instanties en straatcoaches, de werkwijze van de straatcoaches, de registratie van activiteiten en (mogelijke) effecten van de inzet van straatcoaches.

2.5 Wijkonderzoek

De bekendheid met en tevredenheid over de straatcoaches is in een wijkonderzoek nader in kaart gebracht door bij wijkbewoners, ondernemers en jongeren die in die betreffende wijk wonen en/of werken een korte vragenlijst af te nemen.⁵ De afname van de vragenlijsten vond op twee verschillende dagen plaats⁶, op locaties waarvan uit de interviews was gebleken dat de straatcoaches daar werken. In totaal zijn er verspreid over de drie wijken willekeurig 158 respondenten benaderd op straat. Zie figuur 2.2 voor een verdeling van de ingevulde vragenlijsten naar wijk en type respondent.

⁴. Zie bijlage 2 voor de vragen.

⁵. Zie bijlage 3.

⁶. Eenmaal in de ochtend en middag en eenmaal eind van de middag, begin van de avond.

Figuur 2.2 – Aantal vragenlijsten naar wijk en type respondent

	<i>Hambaken</i>	<i>West</i>	<i>Oost</i>	<i>totaal</i>
Wijkbewoner	20	19	25	64
Ondernemer	8	14	11	33
Jongere	16	17	13	46
Anders	6	2	7	15
totaal	50	52	56	158

Van de 158 bevroegde respondenten waren er 74 (47%) niet bekend met het fenomeen straatcoach en/of hebben zij de vragen over de straatcoach in Den Bosch niet kunnen beantwoorden. De resterende groep van 84 respondenten heeft de vragen wel of ten dele kunnen beantwoorden.⁷ Er is aan de respondenten (wijkbewoners, ondernemers en jongeren) gevraagd of en hoe zij de straatcoaches kennen. Ruim driekwart (63/84) van de straatcoaches kent minimaal een straatcoach van gezicht of persoonlijk (zie figuur 2.3).

Figuur 2.3 – Bekendheid van respondenten met de inzet van de straatcoach

	<i>aantal</i>
Niet van gezicht of persoonlijk	21
Kent een coach van gezicht of persoonlijk	17
Kent beide coaches van gezicht of persoonlijk	46
totaal	84

⁷. Ongeveer driekwart van de respondenten is man met een gemiddelde leeftijd van 33,5 jaar (s.d. 18,8), de vrouwen zijn gemiddeld 29,2 jaar (s.d. 15,7).

3. Resultaten

In dit hoofdstuk beschrijven we de resultaten van het onderzoek. Daarbij worden de onderzoeksvragen beantwoord op basis van het verzamelde onderzoeksmateriaal. Als eerste komen het aantal en de aard van de activiteiten van de straatcoaches aan de orde. Daarna wordt ingegaan op specifieke uitgangspunten van het project en komen de effecten van de straatcoaches aan de orde. Het laatste onderwerp betreft de samenwerking tussen de straatcoaches en instanties.

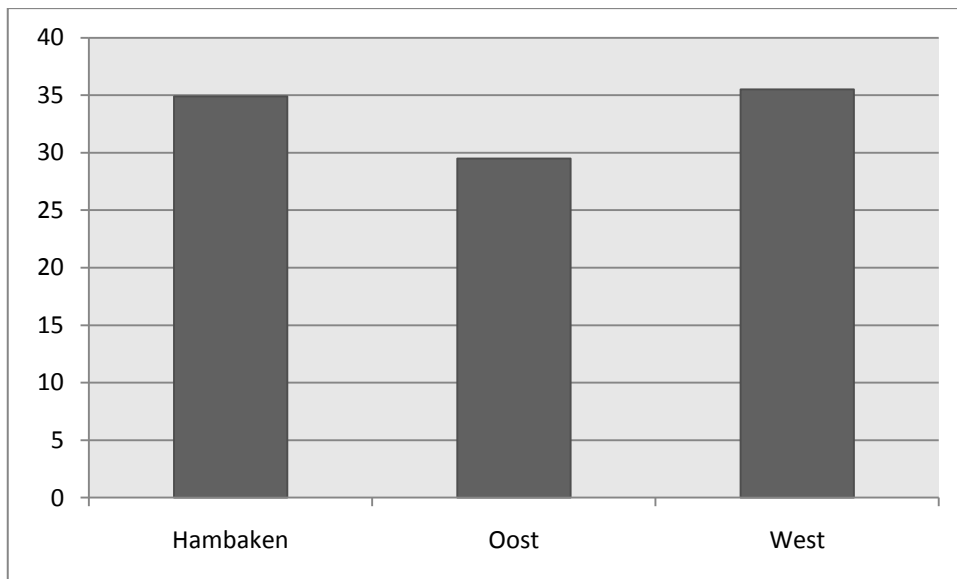
3.1 Activiteiten straatcoaches

Om zicht te krijgen op de activiteiten van de straatcoaches in de wijk is gebruikgemaakt van de registraties van PPS, de vragenlijst die onder professionals is verspreid en interviews met de straatcoaches en hun leidinggevenden.

Registraties van PPS

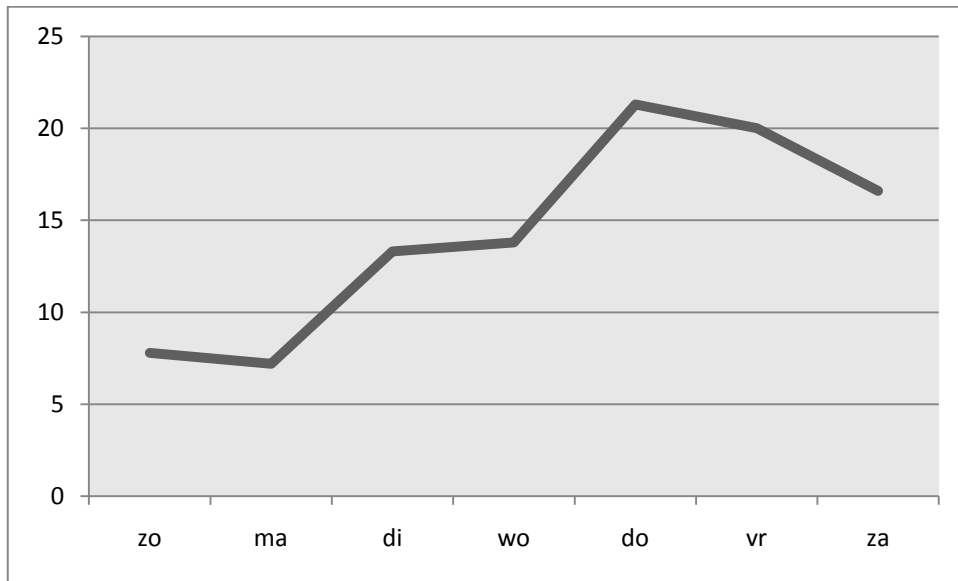
In de periode maart 2010 tot en met maart 2011 hebben de straatcoaches 832 activiteiten geregistreerd. Daarbij is als eerste een verdeling naar de drie wijken gemaakt waarin de straatcoaches actief zijn.

Figuur 3.4 – Registraties (N=832) naar wijk in percentages

Het aantal registraties is tamelijk gelijk verdeeld over de drie wijken. Oost telt iets minder registraties dan de overige twee wijken. De verdeling van de registraties over de dagen van de week staat weergegeven in figuur 3.5.

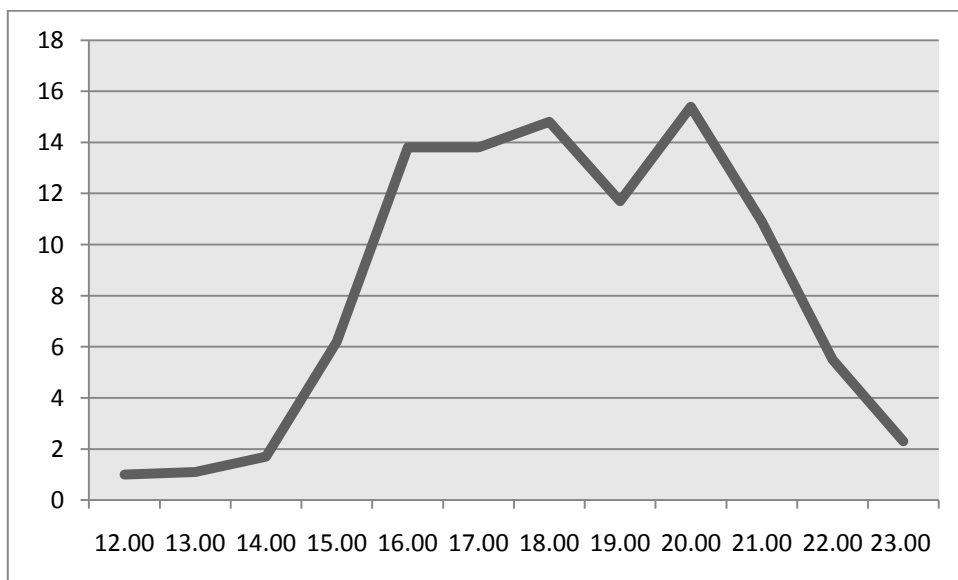
Figuur 3.5 – Registraties (N=832) naar dag in percentages

Op de donderdagen en vrijdagen (koopavonden) worden de meeste activiteiten geregistreerd, op zon- en maandagen het minst.

Gelet op de doelstelling van het project worden de straatcoaches op die momenten van de dag ingezet waarop het meeste 'rendement' verwacht mag worden. De werkdag van de straatcoaches begint derhalve 's middags om 16.00h en eindigt om 23.00h (zie figuur 3.6)

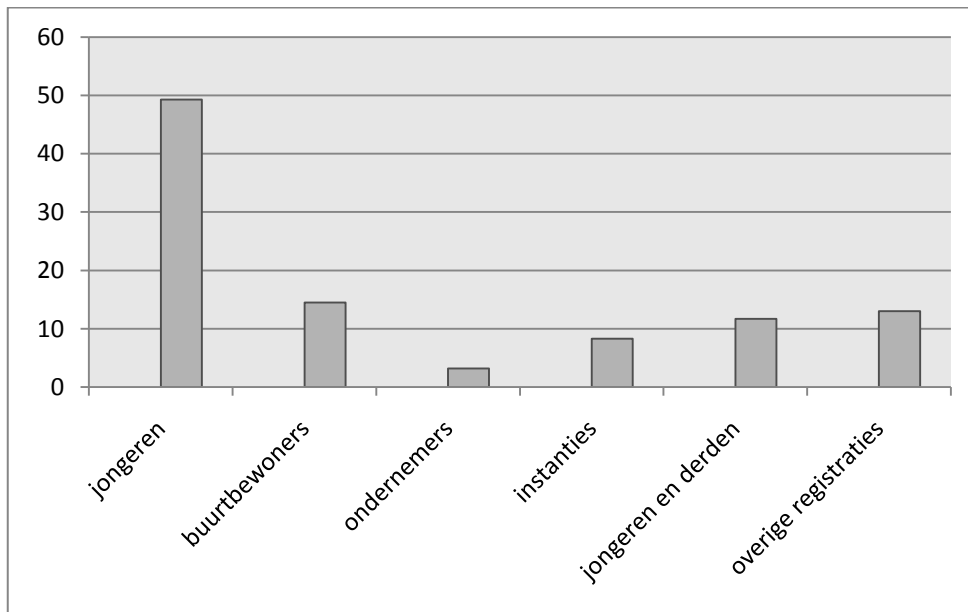
Figuur 3.6 – Registraties (N=832) naar tijdstip in percentages

De meeste registraties worden gedaan tussen 16.00h en 21.00h, met een kleine dip tussen 19.00 en 20.00h. Uit de interviews met de straatcoaches komt naar voren dat de inzet van de straatcoaches ook buiten de geplande werktijden plaatsvindt, bijvoorbeeld als de straatcoach een telefonische melding krijgt of in zijn vrije tijd onregelmatigheden constateert.

Op basis van alle registraties is bepaald met wie de straatcoaches contacten hebben gehad. Daartoe is een aantal categorieën gemaakt (zie figuur 3.7; de toelichting op de categorieën staat onder het figuur).

Figuur 3.7 – Contacten straatcoaches (N=832) in percentages

Ongeveer de helft van de registraties heeft betrekking op contacten met jongeren. Dit gebeurt voornamelijk op initiatief van de straatcoaches die op route door de wijk jongeren aantreffen waarvan zij vinden dat die moeten worden aangesproken op hun gedrag. Afgaande op de registraties blijkt dat dat gedrag vaak verband houdt met luidruchtig aanwezig zijn, roken en/of drinken op plaatsen waar dat niet is toegestaan en het op straat gooien van afval. Het kan ook gaan om neutrale contacten (*socializen*). Hieronder staan enkele voorbeelden van dergelijke registraties.⁸

06-11-2010 21:50 West

Grote groep jongeren hadden heel luid hun carstereo aan. De jongens aangesproken en verteld dat dit echt niet kon. De jongens accepteerden het en deden het geluid zachter.

16-12-2010 18:00 West

We constateerden een groepje jongeren van voornamelijk Turkse afkomst. Zij waren aan het roken in de Helftheuvel, waar dit niet is toegestaan. We hebben de jongens naar buiten gestuurd, zijn even met ze meegelopen. Wij hebben ze aangesproken op hun gedrag en hebben een praatje met ze gemaakt over werk en school.

⁸. Die zijn letterlijk overgenomen uit de PPS-registraties.

21-04-2010 16:30 Oost

Zwerfvuil veroorzaakt door jongeren. Tijdens onze ronde naar de IJsselsingel zagen we een grote groep Marokkaanse jongens die we hebben aangesproken op hun gedrag over het vervuilen en troep maken. Ze hebben daar hun troep opgeruimd.

De categorie 'jongeren en derden' is samengesteld uit de registraties waarbij de straatcoaches contact hebben gezocht met jongeren naar aanleiding van een verzoek of melding van een derde, bijvoorbeeld een buurtbewoner of de politie.

26-10-2010 16:00 Hambaken

Winkeliers en jongeren gesproken. Winkeliers klaagden veel over de parkeerplaats sinds de komst van een winkel. We troffen veel jongeren aan in de wijk. Ook weer jongeren voor de deur bij X. Verhalen aangehoord en verteld dat wij het zouden rapporteren. En de jongeren bij Klokkendiep weggestuurd.

03-04-2010 22:15 Oost

Vechtpartijtje. Samen met de eigenaar van een winkel hebben we de situatie gesust. De partijen zijn daarna ieder hun weg gegaan. De ondernemer bedankte ons vriendelijk.

Als deze contacten met jongeren bij de eerste categorie worden gerekend (contact jongeren op eigen initiatief) dan heeft bijna twee derde van alle registraties (62%) betrekking op contacten met jongeren.

Ongeveer vijftien procent van de contacten vindt plaats tussen straatcoaches en wijkbewoners. Ook hier zijn de aanleidingen voor het contact gevarieerd, maar zijn deze grotendeels terug te voeren op (gepercipieerde) overlast van de jongeren door de bewoners.

21-02-2011 21:15 Hambaken

Een mevrouw sprak ons aan omdat ze overlast ervaart van jongeren die in de avond harde muziek draaien in hun auto's voor haar deur. We hebben mevrouw gezegd dat we het in de gaten gaan houden en dat ze ons altijd aan kan spreken indien ze weer overlast ervaart.

13-05-2010 15:00 Oost

Mevrouw gaf aan bang te zijn, omdat 's avonds stenen en eieren tegen haar woning gegooid worden. Bij navraag in de buurt blijkt het om een groep kinderen van tien tot veertien jaar te gaan. Voorlopig als hotspot behandelen.

Met ondernemers vinden het minste aantal contacten plaats, gevolgd door instanties als politie en wijkmanagers (zie figuur 7).

07-04-2010 17:15 Oost

Terugkoppeling overlast winkel. Na een periode van overlast, huidige situatie bekijken. Uitgebreed gesproken met de eigenaar. Hij vertelde ons dat, sinds onze aanwezigheid, de overlast behoorlijk verminderd is. Blijven volgen.

28-01-2011 17:00 West

Agent A. belde met de vraag of we morgen moesten werken. Hij vroeg ons om die dag rond 21.00 in de Belgische en Nederlandse buurt (Kruiskamp) de brandgangen een beetje mee konden nemen in verband met veel (poging tot) inbraakmeldingen in deze buurt afgelopen weekend. We hebben aangegeven er extra aandacht aan te besteden.

Bij de overige registraties (13%) kan worden gedacht aan activiteiten van de straatcoach zonder contacten met derden, bijvoorbeeld registraties die vermelden dat ze hebben gesurveilleerd door de wijk en niets hebben aangetroffen.

29-05-2010 17:00 Oost

Ronde langs allerlei hotspots. Ronde gemaakt in de wijk. Er waren geen bijzonderheden.

Een verdere uitsplitsing naar de contacten die de straatcoaches hebben gehad en de drie wijken levert geen noemenswaardige verschillen op. De straatcoaches hebben blijkens nadere analyse de minste contacten met jongeren op maandagen (6%) en de meeste op zaterdagen (20%).⁹ Een verdeling naar tijd levert geen bijzonderheden op, wat betekent dat de coaches verspreid over hun werkdag contacten hebben met jongeren. Met de buurtbewoners is er het meest contact in de vroege avond.

Straatcoaches

De zes straatcoaches zijn na strenge werving- en selectierondes door PPS, waarin zij allerlei tests moesten doen op juridisch, sociaal en fysiek gebied, overgebleven uit een groep van ongeveer 40 kandidaten. De dienst in een wijk gebeurt altijd in tweetallen die zo worden samengesteld dat er minimaal een straatcoach uit die betreffende wijk komt en de mensen kent. De straatcoaches zullen met andere woorden niet gauw in een vreemde wijk werken.

Een normale werkdag ziet er voor de straatcoaches als volgt uit. Na een briefing waarin zij de laatste stand van zaken horen, meldingen doornemen en afspraken maken over de locaties die moeten worden bezocht, gaan zij in vaste tweetallen rond 16.00 hun eigen wijk in op donderdag, vrijdag en zaterdag. Op de overige dagen zijn de koppels in alle drie de wijken aan het werk of op de routes van scholen naar de wijken, omdat er dan in hun eigen wijk minder te doen is. Ze zijn gemiddeld zo'n zes uur per dag in de wijk te vinden; zij nemen geen deel aan vergaderingen met andere instanties. Hun activiteiten hebben voornamelijk betrekking op contacten met jongeren. Ze verplaatsen zich per fiets en doen eerst de hotspots aan. Als daar geen jongeren zijn, fietsen ze door de wijk.

'We plannen onze dag zo dat we op bepaalde tijden bij bepaalde plekken komen omdat de kans dat er dan overlast is, groot is. Als we mensen zien staan, spreken we deze aan en anders gaan we door naar een andere hotspot. Het is echt een surveillerende functie'.

De jongeren die zij op de hotspots aantreffen, zijn vaak dezelfde. De meesten zijn tussen de twaalf en eenentwintig jaar oud en vaak van Marokkaanse maar soms ook van Turkse afkomst. De manier van werken van de straatcoaches bestaat eruit dat zij een praatje maken met de jongeren (om een band op te bouwen) en ze te motiveren om hun school af te maken. Bij overlast worden de jongeren weggestuurd.

---

⁹. Het totaal aantal contacten met jongeren is op 100 gesteld.

Regelmatig brengen de straatcoaches naar eigen zeggen 's avonds ook twaalfminners naar huis. Op de vraag hoe vaak ze per dag contact hebben met jongeren, wordt gezegd: wel tien keer per dag. Dit kunnen deels ook dezelfde jongeren zijn omdat die op een andere locatie, bij een andere groep zijn gaan staan.¹⁰

Ook als er geen jongeren zijn te vinden, bijvoorbeeld als het slecht weer is, zijn de straatcoaches in de wijk aanwezig en maken zij bijvoorbeeld contact met wijkbewoners en ondernemers. Die contacten omschrijven de straatcoaches als goed. Sommige ondernemers, waaronder een leidinggevende van een kinderopvang die veel last had van rondhangende jongeren in de buurt, hebben het telefoonnummer van de straatcoaches gekregen. Zij belde regelmatig met de straatcoaches die vervolgens naar de jongeren toegingen met het verzoek om hiermee op te houden.

Naast de contacten met de jongeren, al dan niet op eigen initiatief, onderhouden de straatcoaches ook nauwe contacten met de wijkagent. Ze bellen elkaar als er bijzonderheden zijn. De politie vraagt ook wel eens contact aan te gaan met probleemjongeren omdat de straatcoaches een betere ingang hebben dan de politie.

De straatcoaches onderhouden naar eigen zeggen ook contacten met jongerenwerk Divers en stadstoezicht. Die contacten bestaan onder meer uit het doorgeven van wangedrag van jongeren aan Divers en het doorgeven van meldingen van rommel op straat aan stadstoezicht.

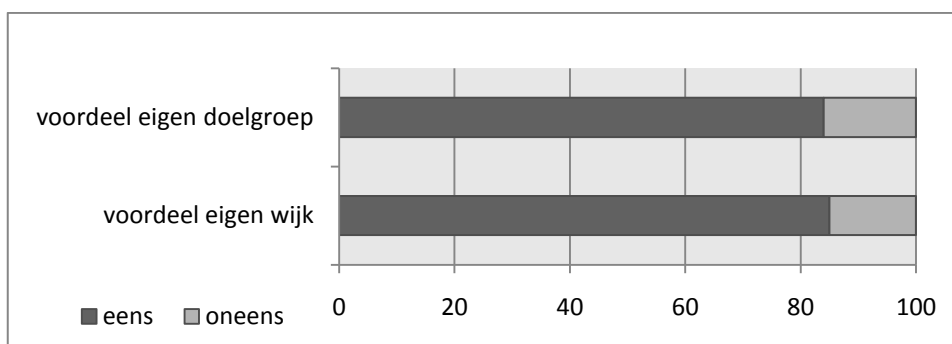
3.2 Uitgangspunten

De inzet van de straatcoaches in Den Bosch kent twee belangrijke uitgangspunten: de jongeren moeten uit een van de drie wijken waar zij ingezet worden afkomstig zijn en zij moeten hebben behoord tot de doelgroep (jongeren die overlast veroorzaken).

Wijkbewoners

Aan de wijkbewoners is gevraagd in hoeverre zij de uitgangspunten van het project een voordeel vinden. Hun antwoorden staan weergegeven in figuur 3.8¹¹.

Figuur 3.8 – Wijkbewoners (n=69) over uitgangspunten project straatcoach in procenten

¹⁰. Uitgaande van dit geschatte aantal contacten per dag van de straatcoaches, is de registratie van PPS van de activiteiten van de straatcoaches (832 in ruim een jaar) vermoedelijk een forse onderschatting van wat er werkelijk gebeurt op straat.

¹¹. Een verdere uitsplitsing naar ondernemer, bewoner, jongere is vanwege de kleine aantallen niet verantwoord.

Een grote meerderheid van de wijkbewoners vindt het een voordeel dat de straatcoaches uit de eigen wijk en doelgroep komen. Een onderverdeling naar de drie wijken laat wat dit betreft geen noemenswaardige verschillen zien.

Professionals en straatcoaches

De professionals hebben in hun antwoorden op de vragen aangegeven, voor zover zij daar zicht op hadden, wat zij vinden van de uitgangspunten van het project (afkomstig uit eigen wijk en doelgroep). De algemene lijn is dat zij daar wel de meerwaarde van inzien in die zin dat de straatcoaches de jongeren uit de wijk kennen en gemakkelijk een gesprek met ze kunnen aangaan. De meerwaarde is naar de mening van professionals ook dat de straatcoaches weten waar de jongeren wonen; ze kennen de familie en kunnen zo nodig ook hen aanspreken op het gedrag van hun kinderen. Voordeel daarbij is dat de straatcoaches draagvlak hebben bij en niet bedreigend zijn voor de jongeren. Tegelijkertijd plaatsen sommige professionals kanttekeningen bij de gehanteerde uitgangspunten. Die hebben voornamelijk te maken met het beeld bij de bewoners en professionals zelf dat de straatcoaches zich te veel identificeren met de doelgroep (onder andere samen lol maken), bijvoorbeeld om niet als 'verrader' te boek te staan. Hierdoor zouden de straatcoaches niet altijd voldoende corrigerend kunnen optreden en bepaald wangedrag op zijn beloop laten.

Aan de straatcoaches is ook gevraagd hoe zij het ervaren om te werken in de eigen wijk met de hun bekende jongeren. Unaniem zien zij dat als een voordeel. Ze kennen de jongeren en bewoners, en snappen ook goed waarom bewoners soms klagen over overlast en andere irritaties. Ze hebben naar eigen zeggen 'draagvlak' bij de jongeren, omdat zij de oudere broers (leeftijdgenoten van de straatcoaches) en hun families goed kennen van vroeger. Vanuit die positie kunnen ze de jongeren goed aanspreken en wordt er – meestal – naar hen geluisterd.

'Ik ken iedereen en iedereen kent mij; als je die jongeren niet kent dan heb je gewoon een probleem, dat zeg ik eerlijk', aldus een van de straatcoaches.

Ze hebben vroeger ook deel uitgemaakt van jongerengroepen en wel eens 'wat uitgehaald'. Door die ervaring weten ze de jongeren in hun taal aan te spreken. Door hun voorbeeldfunctie willen ze laten zien dat het rondhangen en het plegen van criminaliteit uiteindelijk niets oplevert.

'Nou, we hebben allemaal wel kattenkwaad uitgehaald, wie niet? ik ben wel meegegaan in die negatieve flow. Dat helpt me nu met het verplaatsen in de jongeren die nu op straat zijn. Hoe ouder je wordt, hoe meer je inziet dat straathangen niet opschiet en niets oplevert. Het is geen werk voor brave jongens'.

De straatcoaches hebben gezag bij de jongeren, met name bij de jongeren die jonger zijn dan zichzelf. Het principe van 'kennen en gekend worden', dragen de straatcoaches sterk uit. Zij hebben naar eigen zeggen geen ervaring met geweld en/of intimidatie door de jongeren. Wel van het uittesten door de jongeren, maar uiteindelijk luisteren de jongeren wel naar de straatcoaches.

'Altijd zijn er wel een paar die jou gaan testen. Ze kennen ons van vroeger en zien nu dat je veranderd bent. Vanuit een groep zijn er dan altijd wel jongens die respect tonen. Je hebt bijvoorbeeld plekken van daar mag je niet staan. Dus dan heb je geen discussie meer want

dit is afgesproken want je moet je werk doen. Dat pikken ze want dat is gewoon de afspraak. Als ze zich daar niet aan houden, hebben ze een probleem met ons'.

3.3 Effecten

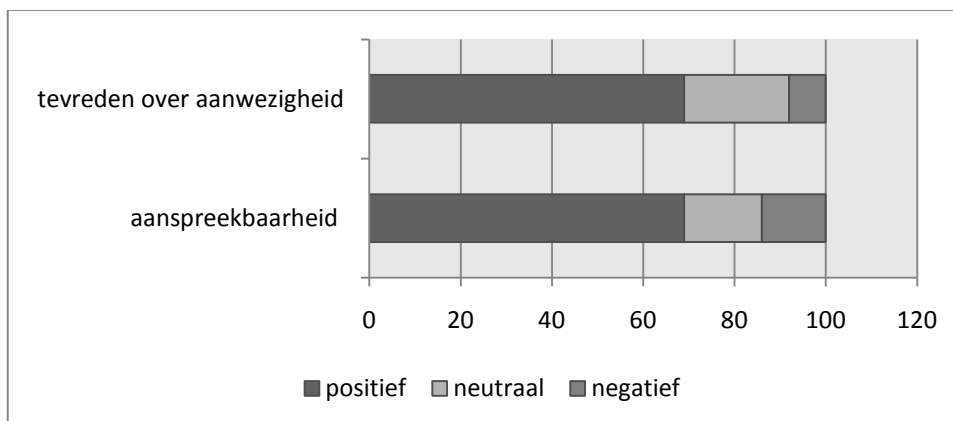
Voor het bepalen van het effect van de inzet van de straatcoaches is gebruikgemaakt van verschillende informatiebronnen.¹² In de eerste plaats zijn dat de ondervraagde respondenten in de wijk, de schriftelijke vragenlijst voor en interviews met de professionals en tot slot de registraties van de politie. De resultaten van de analyses van de bronnen worden achtereenvolgens beschreven.

Wijkbewoners

Aan de respondenten in de wijk (inwoners, jongeren en ondernemers) is gevraagd hoe vaak zij de straatcoaches zien in hun wijk. Ongeveer een derde (32%) van de wijkbewoners zegt soms, dat wil zeggen minder dan een keer per week. Ruim een derde (38%) zegt 'regelmatig' (een tot twee keer per week) en ongeveer een derde (30%) zegt 'vaak', dat is drie tot vier keer per week.

Aanvullende analyses naar wijk laten zien dat wijkbewoners van Oost de straatcoaches minder vaak lijken waar te nemen dan wijkbewoners van de andere wijken.¹³

Figuur 3.9 – Tevredenheid over aanwezigheid en aanspreekbaarheid van straatcoaches (n= resp. 72 en 77)

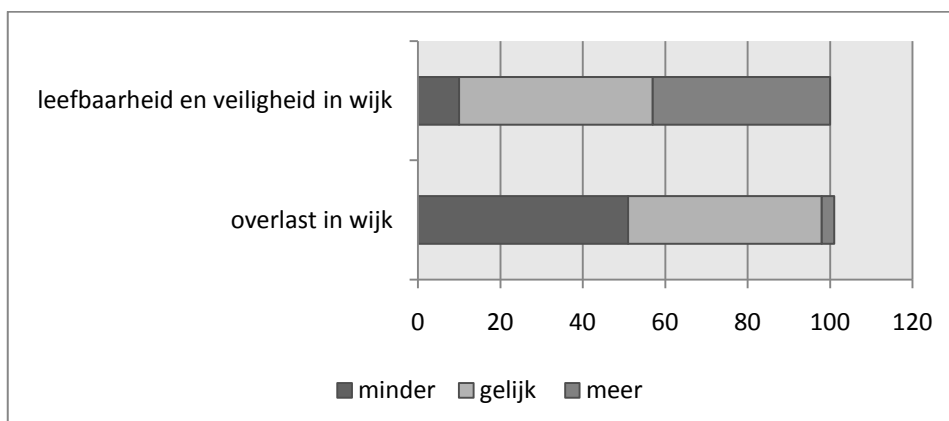
Uit figuur 3.9 blijkt dat een meerderheid van de wijkbewoners (69%) tevreden is over de aanwezigheid en aanspreekbaarheid van de straatcoaches (69%). Een minderheid van de wijkbewoners oordeelt over beide aspecten negatief. De uitsplitsing naar wijk laat een beeld zien dat in het verlengde ligt van het vorige item (mate van aanwezigheid en tevredenheid), namelijk dat de inwoners van Oost minder tevreden lijken te zijn over de aanwezigheid en aanspreekbaarheid van de straatcoaches.

¹². Strikt genomen, is het lastig om te spreken over 'effecten', want er is in dit onderzoek geen sprake van een nulmeting en gecontroleerde onderzoeksgroepen en -settings.

¹³. De nadruk ligt op 'lijken' omdat het per wijk om kleine aantallen wijkbewoners gaat.

Figuur 3.10 – Leefbaarheid en veiligheid en overlast in de wijk (n=resp. 72 en 75)

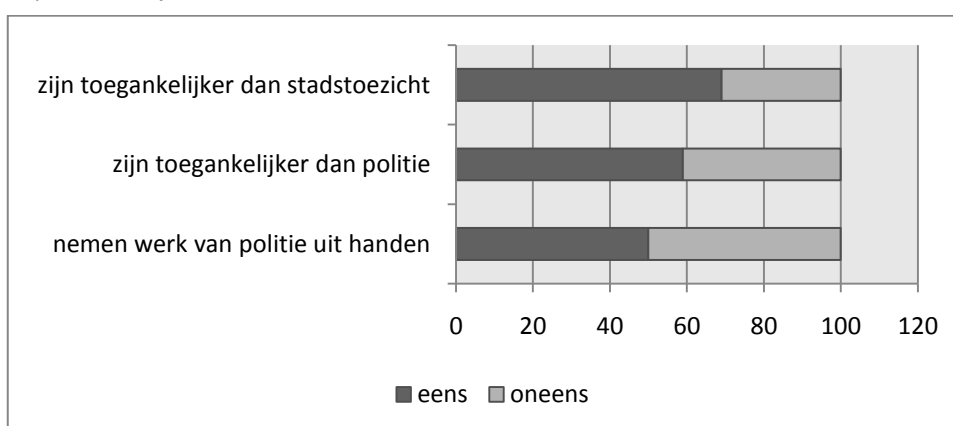

De wijkbewoners vinden in ongeveer de helft van de gevallen (47%) dat de leefbaarheid, veiligheid en overlast in de wijk gelijk zijn gebleven ondanks de inzet van de straatcoaches. De andere helft is van mening dat de overlast door de straatcoaches is afgenomen en dat de leefbaarheid en veiligheid door de inzet van de straatcoaches zijn toegenomen. Een minderheid neemt een verslechtering waar door de inzet van de straatcoaches op de genoemde onderwerpen.

Als de scores worden bekeken voor de drie afzonderlijke wijken dan valt op dat juist de wijkbewoners van Oost minder overlast waarnemen en een grotere leefbaarheid en veiligheid ervaren in de wijk als gevolg van de inzet van de straatcoaches.

Tot slot hebben de wijkbewoners een drietal stellingen beantwoord over de toegankelijkheid van de straatcoaches in vergelijking met de politie en stadstoezicht. De andere stelling heeft betrekking op het uit handen nemen van werk van de politie door de straatcoaches.

Figuur 3.11 – Stellingen over de verhouding tussen straatcoaches politie en stadstoezicht (n= resp. 73 en 65)

De vraag of de straatcoaches werk uit handen nemen van de politie wordt door vrijwel evenveel wijkbewoners positief en negatief beantwoord. Een kleine minderheid vindt

de straatcoaches toegankelijker dan de politie. Datzelfde geldt in grotere mate voor de toegankelijkheid van straatcoaches in vergelijking met stadstoezicht.

Een uitsplitsing naar de wijken lijkt erop te wijzen dat de inwoners van Hambaken - in vergelijking met de andere wijken - de straatcoaches toegankelijker vinden dan de politie en stadstoezichthouders.

Professionals

Aan de professionals is in de vragenlijst en tijdens de interviews eveneens gevraagd welke effecten zij waarnemen in de wijken. Uit de reacties zijn grofweg drie soorten reacties te distilleren. Verschillende professionals zien positieve effecten van de inzet van de straatcoaches op de leefbaarheid en veiligheid in de wijken. Ze pakken de overlast zichtbaar aan en de professionals horen van de bewoners positieve geluiden hierover. Groepen jongeren die voorheen voor overlast zorgden, zijn nu - door de inzet van de straatcoaches - beheersbare groepen geworden. De straatcoaches hebben een belangrijke, de-escalerende rol gehad in een clash tussen twee groepen jongeren in een van de wijken.¹⁴ Uit de reacties wordt duidelijk dat door de aanwezigheid van straatcoaches zij ook meldingen van burgers krijgen die voorheen bij de politie terecht zouden zijn gekomen. De politie zegt een daling van de (overlast)meldingen waar te nemen, hoewel het lastig is om dat direct te koppelen aan de inzet van de straatcoaches, zoals een van de professionals aangeeft. Tegelijkertijd wordt opgemerkt dat zonder de straatcoach het werk van de politie moeilijker zou worden. De straatcoaches hebben een goede ingang bij de jongeren.

'Een toenemend gevoel van veiligheid bij bewoners. Met name hun zichtbaarheid was een belangrijke pre. Bij jongeren (doelgroep) kwam het idee dat ze in de gaten worden gehouden. Voor een gedeelte levert dat het waterbeddeneffect op (groepen gaan elders staan) voor een gedeelte zal dit waarschijnlijk hebben geleid tot ander gedrag (bron: professional).'

De tweede soort reacties is minder positief. Een aantal professionals ziet geen of nauwelijks effect van de straatcoaches op de leefbaarheid en veiligheid in de wijken. Ze baseren zich onder andere op reacties van buurtbewoners, die aangeven de straatcoaches en overlastgroepen als 'een pot nat zien'. Andere respondenten stellen dat de functie en het effect van de straatcoaches beperkt zijn. Hiermee doelen ze op de aanpak van structurele overlast en de zogenoemde harde kern van de criminele jongeren waar de straatcoaches weinig tot geen effect op hebben. In de optiek van een respondent spreken de straatcoaches deze jongeren niet aan op hun wangedrag, omdat ze bijvoorbeeld contact willen houden met deze groep, wat weer tot gevolg kan hebben dat het voor buitenstaanders 'een pot nat' lijkt. Het kan volgens de professionals dan steeds moeilijker worden voor de straatcoaches om de jongeren weg te sturen.

'Ik merk dat ze geen invloed hebben op het gedrag van de harde kern en dat ze ook deze jongens vaak niet aanspreken. Een oorzaak hiervan is denk ik dat ze graag de ingangen in de groep willen houden en "aardig" gevonden willen worden door leden van een jeugdgroep, waardoor ze veel gedrag door de vingers zien en hen niet corrigeren'.

---

¹⁴. Ging om incidenten op het Rivierenplein.

Een andere respondent zegt dat buurtbewoners klagen over het feit dat de straatcoaches onvoldoende zichtbaar zijn en te weinig probleemoplossend werken; sommige overlastlocaties blijven bestaan. Buurtbewoners zien de straatcoaches daar wel praten, maar zien geen of weinig verbeteringen. Daarbij speelt volgens dezelfde respondent ook mee dat bewoners een te hoog verwachtingspatroon hebben van de straatcoaches. Dit komt door te weinig informatie over wat de straatcoaches mogen en kunnen (bijvoorbeeld niet repressief optreden tegen strafbare feiten).

Tot slot - de derde soort reacties - zegt een aantal respondenten geen zicht te hebben op de eventuele effecten van de inzet van de straatcoaches en daarom ook geen uitspraken daarover te willen doen.

Een van de beoogde resultaten van het project is om het gat tussen burger enerzijds en politie anderzijds te 'dichten' door de inzet van de straatcoaches. Een effect van de inzet van straatcoaches zou derhalve kunnen zijn dat deze direct meldingen krijgen van bewoners of ondernemers waardoor de politie minder meldingen van overlast krijgt. Diverse respondenten stellen in hun reactie dat zij geen zicht hebben op de mate waarin dit voorkomt. De politie is daarin wat stelliger en zegt dat zij door de straatcoaches minder (overlast)meldingen krijgen.¹⁵ Zij noemen hiervoor als redenen de bereikbaarheid en toegankelijkheid van de straatcoaches. Twee professionals zeggen hierover:

'Ik weet dat zij hun telefoonnummer achter gelaten hebben bij bewoners en winkeliers, ik weet dat bewoners hen ook wel bellen terwijl zij anders mogelijk de politie belden. Zij zijn toch eerder geneigd om de straatcoaches aan te spreken of op te bellen'.

'Het is mij bekend dat diverse mensen en instellingen de 06-nummers van de straatcoaches hebben gekregen. Het is onbekend hoeveel meldingen wij "hierdoor misgelopen" zijn. De wijkagent heeft dus geen reëel/compleet van (overlast)meldingen in zijn wijk'.

Een andere professional heeft van een instelling het verzoek gekregen om de straatcoaches weer met hen contact te laten opnemen.

'Afgelopen week werd ik gebeld door een instelling alwaar de straatcoaches hun telefoonnummer hadden achtergelaten in verband met jeugdoverlast. Men had de coaches al enige tijd niet gezien en het 06-nummer werd niet aangenomen. De vraag was of de politie wilde regelen dat de straatcoaches weer contact met hen wilden opnemen.

Straatcoaches

De straatcoaches stellen in de interviews dat mensen meer van hen verwachten dan ze kunnen waarmaken. Een belangrijk punt hierbij is dat ze geen mogelijkheden hebben om positieve activiteiten voor de jongeren te organiseren. 'We sturen alleen jongens weg maar geven niks positiefs. Er is voor de jongeren geen beloningssysteem', aldus een van de straatcoaches. Hiermee bedoelen zij dat hun werk vooral de nadruk legt op het negatieve aspect en dat kan op een gegeven moment gaan wringen. 'We hebben ze niets te bieden, we staan dan met mond vol tanden', zo voegt een andere straatcoach toe.

---

¹⁵. De vraag daargelaten of dit ook een gewenst effect zou zijn in de optiek van de politie.

Een ander probleem is dat bepaalde jongeren steeds weer terugkomen op hun hangplek waar ze eerder door de straatcoaches zijn weggestuurd. De bewoners verwachten van hen dat ze repressief worden aangepakt, maar dat - zo leggen de straatcoaches dan uit - is een taak voor de politie. Een van die hangplekken - een muurtje bij een school - wordt nu mede op initiatief van de straatcoaches weggehaald door de gemeente.

Politiregistraties

De politie heeft over een aantal jaren de incidenten verstrekt over de wijken (buurten) waar de straatcoaches actief zijn geweest en voor de rest van Den Bosch (als referentie). Hiermee kunnen eventuele trends over een langere periode in beeld komen. In bijlage 1 staan de figuren 12 tot en met 16 voor de verschillende incidenten/delicten. Openlijk geweld tegen personen (figuur 12) neemt vanaf 2008 in Den Bosch toe. De aantallen voor de drie afzonderlijke wijken zijn erg klein, waardoor het lastig is om trends te bepalen.

Vernielingen aan/van auto's nemen eveneens toe vanaf 2008 in Den Bosch (figuur 13). In wijk Oost is sprake van een daling over een aantal jaren gezien. Hambaken en West lijken stabiel.

De vernielingen aan gebouwen nemen in Den Bosch vanaf 2007 iets toe (figuur 14). Voor de drie wijken zijn er geen duidelijke trends te zien, vooral door de kleine aantallen.

Vandalisme (figuur 15) neemt vanaf 2007 af in Den Bosch. Het aantal registraties voor de drie wijken blijft over de jaren gezien tamelijk stabiel, alleen West lijkt vanaf 2008 iets af te nemen.

Tot slot is het aantal registraties in verband met overlast bekeken (figuur 16). Vanaf 2007 neemt de overlast in Den Bosch af. Dat patroon is ook in Oost te zien. In vergelijking met 2009 neemt het aantal in West en Hambaken in 2010 iets toe.

Dat de politie door de inzet van de straatcoaches minder meldingen krijgt, lijkt niet te kunnen worden afgeleid uit voornoemde ontwikkelingen in de incidenten.

3.4 Samenwerking

In zowel de vragenlijst als tijdens de interviews is ingegaan op het onderwerp samenwerking. In het bijzonder ging het daarbij zowel om de samenwerking op taakinhoudelijk niveau als de informatie-uitwisseling tussen de straatcoaches en de professionals.

Taakinhoudelijk

Wat de taakinhoudelijke samenwerking betreft, moet een onderscheid worden gemaakt tussen de diverse instanties waarmee de straatcoaches te maken hebben. In de eerste plaats is dat de gemeente in haar rol als opdrachtgever en PPS in de rol als opdrachtnemer. Afgaande op de gevoerde gesprekken met de direct betrokkenen is men erg tevreden over de wijze waarop er wordt samengewerkt. De lijnen zijn kort en er wordt direct gevolg gegeven aan de gemaakte afspraken. De terugkoppeling van PPS naar de gemeente is goed en adequaat.

In de tweede plaats is er sprake van samenwerking tussen politie en straatcoaches. Uit de reacties van zowel de politiefunctionarissen als straatcoaches wordt duidelijk dat er in het begin van het project nauwelijks sprake was van samenwerking. De politie moest wennen aan de aanwezigheid van de straatcoaches; zij kende een aantal jonge-

ren van voor hun straatcoachtijd en begreep niet goed wat hun rol was in de wijk. Hierin is in de loop van het project verandering gekomen door gesprekken met de leidinggevendenden van PPS en de straatcoaches zelf. De algemene deler is thans dat de politie, in het bijzonder sommige wijk- en jeugdagenten, een goed contact hebben met de straatcoaches. De straatcoaches en hun leidinggevendenden zijn goed bereikbaar, aanspreekbaar en reageren adequaat op verzoeken per telefoon of email. Zij zien de meerwaarde ervan in, omdat de straatcoaches een betere toegang tot de doelgroepen hebben. Bij acute problematiek kan de politie de straatcoaches inschakelen. De ervaring met dit soort ad hoc afspraken zijn goed. Omgekeerd komt ook voor dat straatcoaches contact hebben met de politie wanneer zij vragen hebben.

'Verder heb ik met hen veel contact gehad bij acute problematiek op het Rivierenplein medio juli 2010. De lijnen waren hierbij kort en er zijn goede afspraken gemaakt.'

Een ander, kleiner deel van de politiefunctionarissen is minder positief over de samenwerking. Zij stellen dat er in het begin wel enig contact is geweest met de straatcoaches, maar dat dit feitelijk niet tot verdere samenwerking heeft geleid. Hun kritiek spitst zich toe op de informatie-uitwisseling (zie verderop) en hun waarneming dat de straatcoach te veel op zichzelf is, met andere woorden weinig openstaat voor c.q. contact zoekt met de betreffende politiefunctionaris, en zich te veel afficheert met de probleemjongeren. Tegelijkertijd stippen enkele politiefunctionarissen het dilemma aan waarin de straatcoaches zitten, want zich te veel afficheren met de politie kan ertoe leiden dat zij hun contacten met de jongeren verliezen omdat zij als 'verrader' worden gezien.

In de derde plaats wordt stadstoezicht genoemd als een van de partners waar de straatcoaches mee (kunnen) samenwerken. Uit de vragenlijst en interviews komt duidelijk naar voren dat van samenwerking vrijwel geen sprake is, in de zin van integraal en aanvullend optreden in de wijk. In het begin van het project is er veel tijd geïnvesteerd in het tot stand brengen van een samenwerking, onder andere door de straatcoaches gebruik te laten maken van dezelfde meldkamer als de stadstoezichthouders, maar in de praktijk heeft dat niet tot resultaten geleid. Het blijkt voor alle partijen lastig om concreet invulling te geven aan een samenwerking, omdat men van elkaar niet goed weet wat de andere partij kan en mag. Weliswaar hebben de toezichthouders een handhavende taak (en kunnen zij als het moet repressief optreden, aanvullend op het preventieve werk van de straatcoaches) maar in relatie tot jeugdoverlast wordt de vraag gesteld of dat tot de competentie of taak behoort van de stadstoezichthouders. Er komen geen meldingen of verzoeken vanuit stadstoezicht richting straatcoaches.

In de vierde plaats kan de samenwerking met het jongerenwerk worden genoemd. Vanuit de straatcoaches bezien is die samenwerking als positief aangemerkt. Ze hebben naar hun zeggen veelvuldig contact met het jongerenwerk, bijvoorbeeld met betrekking tot de aanwezigheid bij bepaalde activiteiten die door het jongerenwerk worden georganiseerd. Ook melden de straatcoaches wangedrag bij het jongerenwerk zodat de betreffende jongere een poosje geen gebruik mag maken van de faciliteiten van het jongerenwerk. Vanuit het jongerenwerk is de algemene bevinding dat er van samenwerking vrijwel geen sprake is. Uit een van de reacties valt op te maken dat dit wellicht te maken heeft met de vraag bij wie het initiatief daartoe moet liggen, in het

bijzonder wat betreft het doorverwijzen naar laagdrempelige hulpverlening, hetgeen nu blijkbaar niet gebeurt.¹⁶

'Naar ons toe is er afgesproken dat de straatcoaches ons niet zouden benaderen maar bij een jongere waar zorg over is en wij eventueel iets zou kunnen betekenen zij dat wel zouden doen. Tot nu toe is dit bij mij nog niet voorgekomen. Zelf heb ik ook nog geen reden gehad contact met hen te leggen over een jongere'.

Informatie-uitwisseling

Veel respondenten hebben de informatie-uitwisseling met de straatcoaches als een belangrijk knelpunt aangemerkt. Dat knelpunt speelt met name op het niveau van informatie delen en het geven van terugkoppeling.

'Terugkoppelen en informatie delen. Ik heb het idee dat men op een eiland werkt en minimaal samenwerkt en info deelt met andere partijen, terwijl hier mijns inziens de winst ligt'.

Vanuit verschillende professionals komt meermaals de wens aan de orde dat zij graag informatie willen van de straatcoaches over bijvoorbeeld problemen in de wijk en over jongeren en gezinnen. Zij zien in de straatcoaches een waardevolle informatiebron voor hun eigen werk, juist omdat ze een goede ingang hebben bij de jongeren, maar krijgen nauwelijks bruikbare informatie in termen van het doorgeven van namen en bijzonderheden. Tegelijkertijd erkent de politie dat zij vanwege de politieke belangen geen informatie aan de coaches mag verstrekken en dat zij begrijpt dat de coaches in bepaalde gevallen ook niet alle informatie kunnen doorgeven vanwege hun positie binnen de groepen.

Inmiddels krijgt de politie eenmaal in de twee weken een rapportage van de activiteiten van de straatcoaches. Hiervan wordt enerzijds gezegd dat het 'waardevol' is, anderzijds is de informatie geanonimiseerd en dus niet goed bruikbaar voor de concrete politiepraktijk en komt deze bovendien te laat voor actuele aangelegenheden. Een van de respondenten vat dit punt als volgt samen.

'Ik krijg als wijkagent weinig tot geen informatie terug van de constateringen van overlast door de straatcoaches. De informatie die nu, eens in de twee weken, komt, is summier. Ik begrijp dat, in het kader van de privacy, men terughoudend is in informatie, maar het maakt het werken inefficiënt. Zo lees ik uit de rapportages dat er, drie keer in een week, jongeren van het dak van het winkelcentrum zijn gehaald. Hierop kan door de politie niet geanticipeerd worden, omdat de rapportage veel later komt. Bovendien weet ik niet wie zich aan dit soort feiten schuldig maakt, omdat ik niet weet wie die personen zijn'.

Wat betreft de terugkoppeling door de straatcoaches naar de professionals wordt gezegd dat die op de korte termijn wel functioneert. Hierbij moet gedacht worden aan

---

¹⁶. Blijkens de registraties van PPS zou daar in bepaalde gevallen wel sprake van kunnen zijn. Een voorbeeld van een dergelijke registratie: 'Jongen gesproken genaamd X. die ons vertelde dat hij met zijn handen in het haar zit en dat hij geneigd is om terug te vallen in diefstal en druggebruik. Hij vroeg ons of we hem konden helpen met maatschappelijk werk of iets anders. X. is een bekende jongen in de buurt die eerder problemen heeft gehad met drugs en crimineel gedrag, hij wilde daar niet meer in terugtreden en wil graag hulp. Tijdens de briefing bespreken wat we voor hem kunnen betekenen' (Hambaken, 22-9-2010). In een aantal registraties is te lezen dat de straatcoaches hebben doorverwezen naar bijvoorbeeld de politie of Divers.

een verzoek van bijvoorbeeld de politie om op een bepaalde locatie te gaan kijken. De straatcoaches koppelen dan hun bevindingen - mondeling - direct terug. Op de langere en meer structurele termijn geven de professionals aan geen zicht te hebben op de wijze waarop de straatcoaches de problemen willen aanpakken en met welk resultaat dit gebeurt. Hierbij speelt het gegeven dat het werk van de straatcoaches zich op straat afspeelt een belangrijke rol. Zij maken met andere woorden geen deel uit van allerlei overlegstructuren waarbinnen eventueel informatie gedeeld kan worden.

4. Conclusies en aanbevelingen

In dit laatste hoofdstuk volgen de conclusie en aanbevelingen. In dit evaluatieonderzoek is gebruikgemaakt van verschillende informatiebronnen die bij elkaar genomen antwoord geven op de gestelde onderzoeksvragen. De straatcoaches zijn ruim een jaar werkzaam in Den Bosch. Dit onderzoek betreft het eerste meetmoment, waarbij de nadruk ligt op het in beeld brengen van de activiteiten van de straatcoaches en de effecten van hun inspanningen, de specifieke uitgangspunten van het project alsmede de samenwerking van de straatcoaches met professionals.

4.1 Conclusies

- A. De opbrengst van het project is blijkens deze eerste evaluatie dat de straatcoaches een belangrijke rol vervullen in termen van toezicht, signaleren en jongeren aanspreken op hun (overlast)gedrag. Als positieve nevenopbrengsten van het project kunnen worden genoemd dat het werk voor de straatcoaches een positieve wending in hun leven heeft betekend en dat zij als positief rolmodel fungeren voor de jongeren in hun wijk. Vervolgmetingen zijn noodzakelijk om de opbrengsten op langere termijn in kaart te brengen.
- B. De zes straatcoaches zijn werkzaam in de wijken Hambaken, Oost en West. De activiteiten zijn gelijkmatig verspreid over de drie wijken. De activiteiten van de straatcoaches zijn vooral geregistreerd op de donderdagen, vrijdagen en zaterdagen en tussen 16.00 en 21.00h. Dit zijn dagen en tijden waarvan het meest rendement verwacht mag worden in termen van toezicht op overlastgevendende jongeren.
- C. Blijkens de registraties van PPS heeft het grootste deel van de activiteiten van straatcoaches betrekking op overlastsituaties door jongeren, het aanspreken van jongeren op hun gedrag en het preventief aanwezig zijn in de wijk (surveilleren). In mindere mate hebben zij contacten met bewoners, ondernemers en instanties. Het thuisbrengen van kinderen die 's avonds laat nog op straat zijn en het toeleiden van jongeren naar de hulpverlening komen nauwelijks voor in de registraties. De registraties van PPS vormen echter een beperkt beeld van hetgeen de straatcoaches in werkelijkheid doen gedurende de uren die zij in de wijk zijn, omdat niet alle activiteiten worden geregistreerd.
- D. Het overgrote deel van de wijkbewoners (burgers, ondernemers en jongeren) vindt het een voordeel dat de straatcoaches uit de eigen wijk en doelgroep komen. De principes van 'kennen en gekend worden' en de 'taal van de straat en jongeren spreken', zijn een belangrijke element in het werk van de straatcoach.¹⁷ De professionals onderkennen dat, maar geven ook aan dat de integriteit van straatcoaches een aandachtspunt is. Dit spanningsveld van professionele distantie enerzijds

---

¹⁷. Een van de overwegingen van de gemeente Gouda, die ook straatcoaches hebben ingezet, om het contract met een extern beveiligingsbedrijf te beëindigen, was dat de aansluiting in de wijk niet goed liep. Het plan is nu om werkloze jongeren uit de eigen wijk op te leiden (Binnenlands Bestuur, 9 april 2011).

en betrokkenheid anderzijds vergt inspanningen in termen van begeleiding en alertheid op signalen van te ver doorschieten naar een van beide kanten. Aandachtspunt hierbij is dat de straatcoaches vooral in de sfeer van de negatieve sanctionering zitten (aanspreken en wegsturen van jongeren) en naar hun eigen zeggen geen positieve middelen tot hun beschikking hebben.

- E. De eerste resultaten wijzen op een positief effect van de inzet van de straatcoaches. De wijkbewoners zijn in meerderheid tevreden over de aanwezigheid en aanspreekbaarheid van de straatcoaches. Zij vinden tevens dat door de inzet van de straatcoaches de overlast is afgenomen en de leefbaarheid en veiligheid in de wijken zijn toegenomen. Enkele professionals zien die positieve effecten echter niet, met name hardnekkige problemen en ernstig criminele jongeren worden in hun optiek niet aangepakt door de straatcoaches. Dit laatste is overigens ook geen taak van de straatcoaches; zij hebben een toezichhoudende en preventieve taak en geen repressieve middelen tot hun beschikking. Een punt van nadere discussie is in hoeverre de straatcoaches ook een signalerende taak moeten hebben in geval zij kennis nemen van strafbare feiten gepleegd door jongeren waarmee zij contact hebben. De straatcoaches vinden dat burgers te veel van hen verwachten.
- F. De voorlopige conclusie is dat de inzet van de straatcoach er deels toe heeft geleid dat het zogenoemde handhavingsgat tussen burgers/ondernemers en politie kleiner is geworden. De politie merkt dit doordat er minder overlastmeldingen binnenkomen, althans dat wordt aangegeven in de vragenlijst. Uitgaande van de registraties van de politie is die bevinding echter moeilijk te onderbouwen; een duidelijke daling van het aantal registraties in de drie wijken is niet waarneembaar.¹⁸ Een kleine meerderheid van de wijkbewoners vindt de straatcoaches toegankelijker dan de politie.
- G. De samenwerking met de professionals is ten dele geslaagd. Voor een deel van de politiefunctionarissen (wijk- en jeugdagenten) loopt de samenwerking goed. De straatcoaches lijken echter in algemene zin de aansluiting met het netwerk in de wijken te missen; ze opereren op een tamelijke autonome, wellicht te vrijblijvende wijze. Dat is inherent aan de opzet van het project, namelijk dat de straatcoaches hun werk op straat doen en niet deelnemen aan allerlei overlegmomenten met professionals, met name de politie en jongerenwerk; een zekere inbedding in het geheel zou echter wenselijk zijn. Deels leidt de huidige projectopzet tot een verkeerd verwachtingspatroon bij professionals (wat kunnen we verwachten van straatcoach en wat niet?) en deels tot onbegrip (onbekend maakt onbemind). Dat laat onverlet dat het initiatief tot samenwerking niet uitsluitend bij de straatcoaches en/of hun leidinggevenden hoeft te liggen.
- H. Een belangrijk knelpunt in de samenwerking tussen de straatcoaches en professionals betreft de uitwisseling van informatie, althans dat geven de professionals aan. Zij hebben behoefte aan concretere informatie van de straatcoaches over bijvoorbeeld namen van jongeren die bij overlast betrokken zijn. Op dat individuele niveau vindt er thans geen uitwisseling plaats. Vanuit de positie van de

---

¹⁸. Deels is dat terug te voeren op het geringe aantal registraties per wijk voor sommige incidenten.

straatcoaches geredeneerd, kan dit ook problematisch zijn gezien hun vertrouwenspositie ten opzichte van de jongeren en hun families in de wijk.¹⁹ De informatie die thans op papier wordt verstrekt aan de politie wordt als niet goed bruikbaar voor het concrete politiewerk gewaardeerd vanwege het geanonimiseerde en niet-actuele karakter.²⁰

4.2 Aanbevelingen

- A. De beschikbaarheid van de straatcoaches, hun taak en hun (on)mogelijkheden zouden nog breder bekend kunnen worden gemaakt in de betreffende wijken en bij professionals.
- B. De relatie straatcoaches, politie, stadstoezicht en jongerenwerk zou geëxpliciteerd moeten worden; indien er sprake moet zijn van een bepaalde werkrelatie dan dienen bindende werkafspraken te worden gemaakt (wanneer en hoe komen beiden in actie, onder wiens regie, in hoeverre hebben straatcoaches ook een signalerende functie in geval van kennis van strafbare feiten?). In het bijzonder moet de positionering van de straatcoaches ten opzichte van de andere professionals helder zijn.
- C. De gemeente en professionals zouden in samenspraak met PPS en de straatcoaches moeten werken aan een praktisch model waarin de straatcoaches een betere aansluiting vinden met het netwerk zonder dat dat ten koste gaat van hun positie in de wijk. Dit geldt ook voor de wijze waarop eventuele informatie wordt uitgewisseld, bijvoorbeeld door een op te stellen convenant. De gemeente zou in samenspraak met de professionals gerichter kunnen sturen op prestatie- en resultaatafspraken, waarbij over de inzet van de straatcoaches op vooraf bepaalde probleemgebieden heldere afspraken moeten worden gemaakt over hun taak en verantwoordelijkheden bezien vanuit het te behalen resultaat.
- D. De straatcoaches zouden hun activiteiten consequent moeten (kunnen) registreren en wel op zo'n wijze dat dat niet interfereert met hun werk in de wijk.²¹ Hiermee zou ook de verantwoording over de gemaakte afspraken beter mogelijk zijn (zie voorgaande punt).
- E. De integriteit van de straatcoach is, gezien het werk dat hij doet, de intensiteit daarvan en de afwezigheid van (positieve) middelen, een punt dat voortdurend aandacht vergt van de werkgever, gemeente en professionals. In dit verband kan worden gedacht aan een te ontwikkelen loopbaanbeleid voor de straatcoaches en een roulatiesysteem (kans voor nieuwe kandidaten).

---

¹⁹. Vergelijkbare discussies zijn ook bekend met betrekking tot de relatie van het jongerenwerk en de politie.

²⁰. Dat de politie geen informatie verschaft aan de straatcoaches over concrete zaken of personen is begrijpelijk vanwege opsporingsbelangen. In Maassluis zijn twee straatcoaches ontslagen omdat zij vertrouwelijke informatie van de politie hebben gelekt (Telegraaf, 31 maart 2011).

²¹. Hierbij kan worden gedacht aan het doorbellen van activiteiten of het digitaal registreren daarvan.

Bijlage 1 Politiegegevens

In deze bijlage staan de registraties die zijn opgevraagd voor de drie wijken waarin de straatcoaches actief zijn. Binnen die wijken gaat het specifiek om een aantal buurten. In de registraties is de rest van Den Bosch als referentie genomen.

Oost

- Graafsebuurt zuid
- Graafsebuurt noord
- Aawijk zuid
- Aawijk noord
- Grevellingen (flat Rijnstraat)

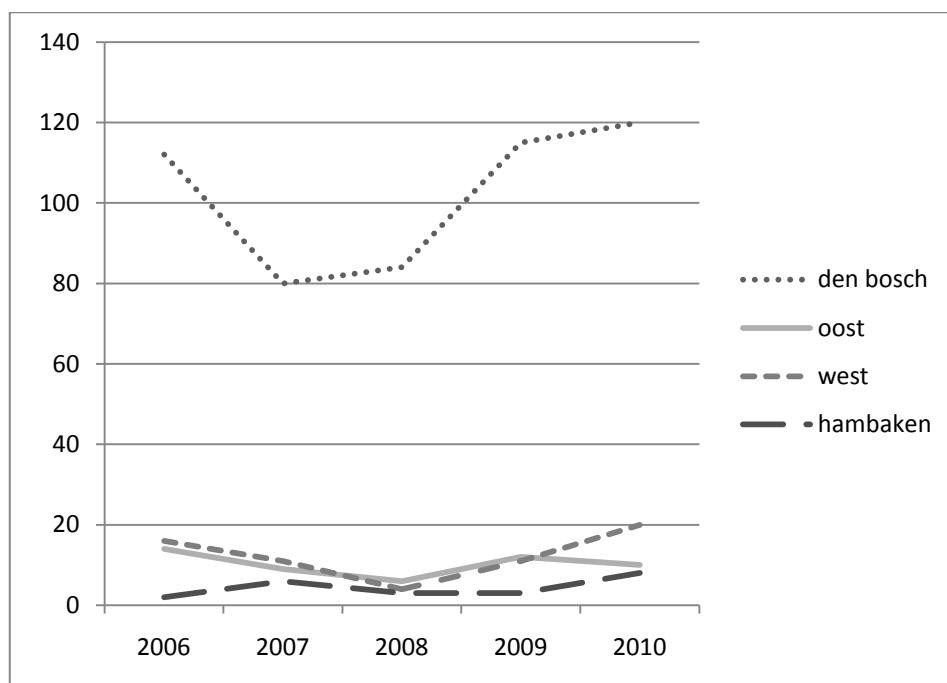
West

- Kruiskamp
- Schutskamp
- Boschveld
- Deuteren

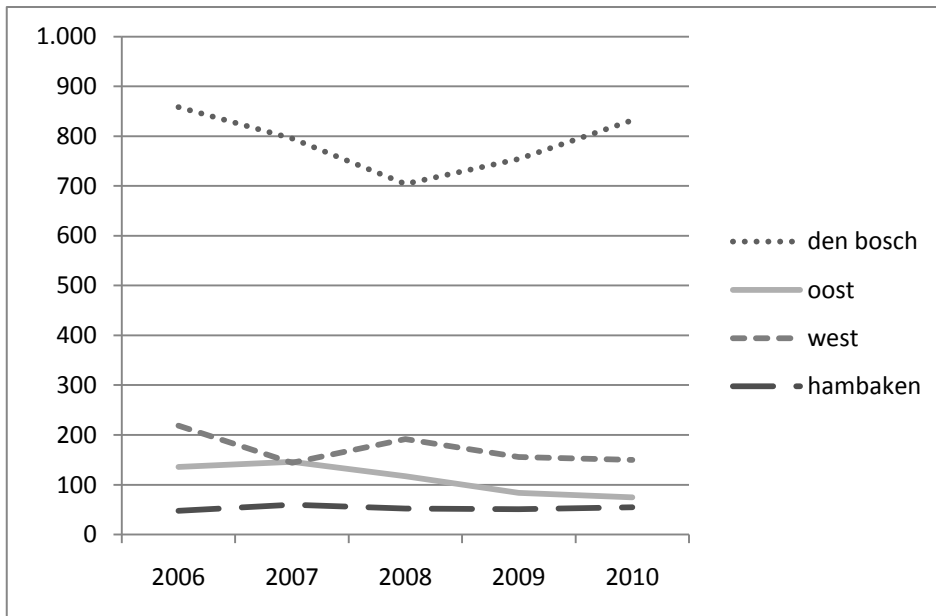
Hambaken

- Hambaken eerste t/m vierde hambaken
- Muziekinstrumentenbuurt
- Sprookjesbuurt
- Edelstenenbuurt

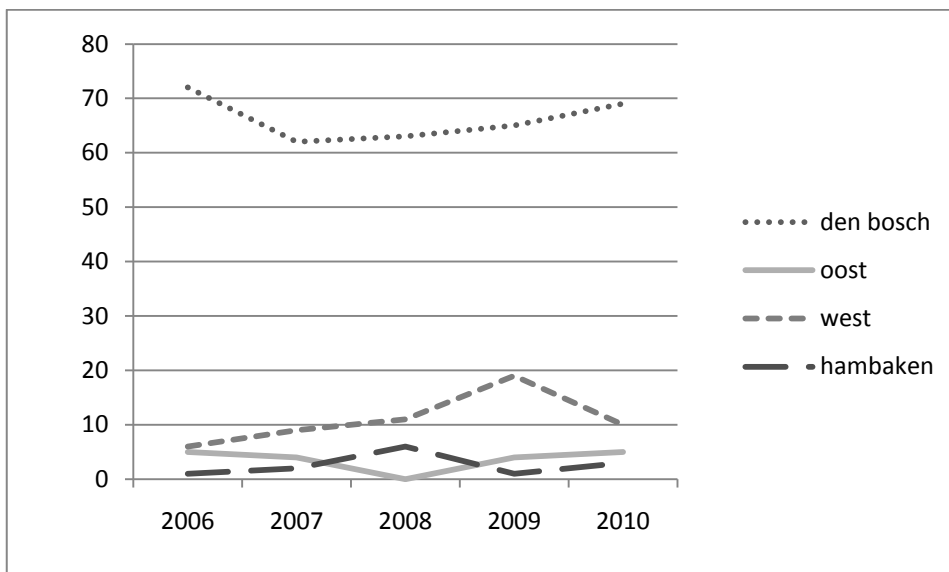
Figuur 12 - Openlijk geweld

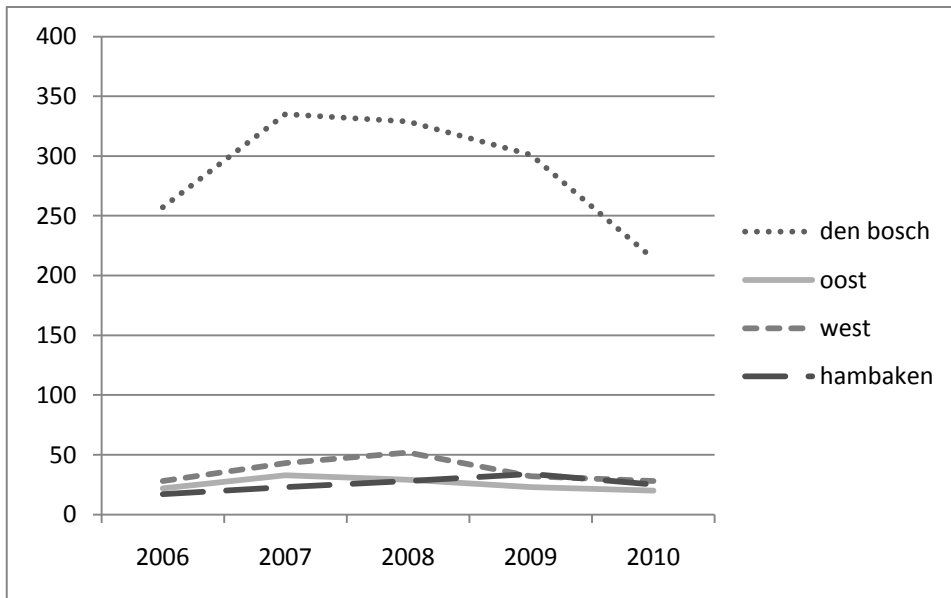
Figuur 13 - Vernieling van/aan auto

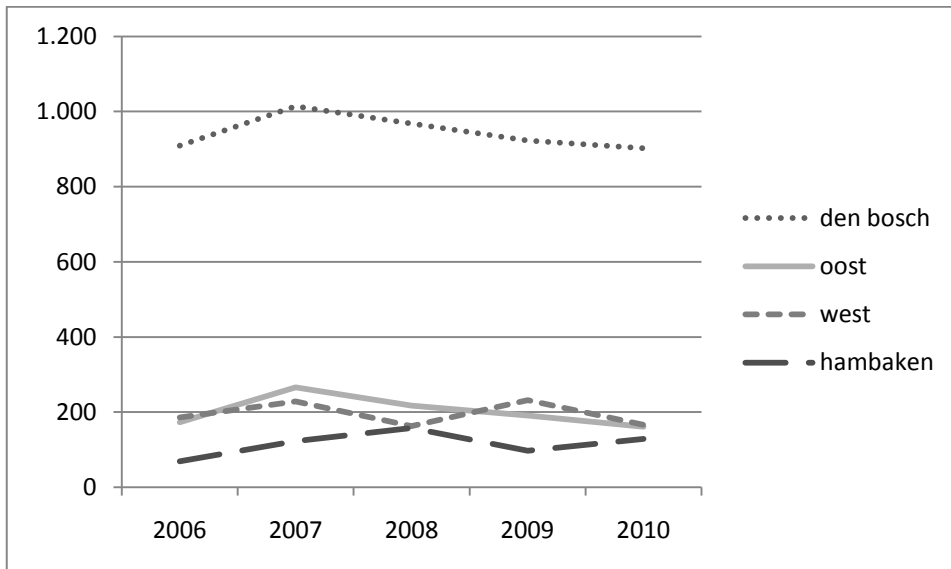
Figuur 14 Vernieling gebouw

Figuur 15 Vandalisme

Figuur 16 - Overlast

Bijlage 2 Vragen voor professionals (email)

- Op welke wijze c.q. in welke setting heeft u met de straatcoaches te maken of te maken gehad?
- Hoe beoordeelt u de samenwerking met de straatcoaches? (denk bijvoorbeeld aan aanspreekbaarheid, bereikbaarheid, het delen van informatie etc.)
- Wat zijn volgens u de effecten van de inzet van de straatcoach en welke factoren zijn daarin van belang geweest?
- Wat zijn in uw ogen aandachtspunten bij de inzet van straatcoaches?
- In welke mate krijgen de straatcoaches meldingen van bewoners en ondernemers voorheen bij de politie werden gedaan?
- In hoeverre hebben de specifieke uitgangspunten van het project – jongeren uit de doelgroep en afkomstig uit de eigen buurt - tot nu toe volgens u een positieve of negatieve bijdrage aan de inzet van straatcoaches geleverd?

Bijlage 3 - Vragenlijst wijkbewoners

1. Wijk

- a. Hambaken
- b. Oost
- c. West

2. Respondent, geslacht en leeftijd

Respondent, geslacht en leeftijd

Bewoner

Ondernemer

Jongere

Anders, namelijk....

Man/Vrouw.....jaar

3. Bekendheid van respondent met straatcoach

- a. nooit van gehoord (einde vragenlijst)
- b. wel eens van gehoord, maar kan verder er niets over zeggen (einde vragenlijst)
- c. is bekend

4. Bekendheid coaches

- a. kent de coaches niet (van gezicht of persoonlijk)
- b. kent 1 coach (van gezicht of persoonlijk)
- c. kent beide coaches (van gezicht of persoonlijk)

5. Geschatte aanwezigheid coaches in wijk

- a. soms (minder dan 1 keer per week)
- b. regelmatig (1 tot 2 keer per week)
- c. vaak (3-4 keer per week)

6. De coaches zijn tijdens hun aanwezigheid in de wijk

- a. niet aanspreekbaar
- b. soms aanspreekbaar
- c. goed aanspreekbaar

7. Tevredenheid over aanwezigheid in wijk

- a. ontevreden over aanwezigheid
- b. neutraal/geen mening
- c. tevreden over aanwezigheid

8. Door de inzet coaches is de jongerenoverlast in de wijk

- a. minder geworden
- b. gelijk gebleven
- c. toegenomen

9. Leefbaarheid en veiligheid (in algemene zin) in wijk door coaches

- a. zijn afgenomen
- b. zijn gelijk gebleven
- c. zijn toegenomen

10. Stellingen

a. straatcoaches nemen de politie werk uit handen	eens/oneens
b. straatcoaches zijn toegankelijker (aanwezigheid/bereikbaarheid) dan de politie (ivm overlast)	eens/oneens
c. straatcoaches zijn toegankelijker (aanwezigheid/bereikbaarheid) dan stadstoezicht (ivm overlast)	eens/oneens
d. het is een voordeel dat de coaches uit de eigen wijk komen	eens/oneens
e. het is een voordeel dat de coaches uit de doelgroep komen	eens/oneens

11. Aanvullende opmerkingen

Rijkade 84
6811 HD Arnhem
tel 026 - 443 86 19
fax 026 - 442 28 12

info@beke.nl
www.beke.nl